

Joanna Kosmaczewska

Turystyka socjalna jako narzędzie minimalizowania negatywnych skutków sezonowości w regionach turystycznych

Ekonomiczne Problemy Usług nr 53, 149-158

2010

Artykuł został opracowany do udostępnienia w internecie przez Muzeum Historii Polski w ramach prac podejmowanych na rzecz zapewnienia otwartego, powszechnego i trwałego dostępu do polskiego dorobku naukowego i kulturalnego. Artykuł jest umieszczony w kolekcji cyfrowej bazhum.muzhp.pl, gromadzącej zawartość polskich czasopism humanistycznych i społecznych.

Tekst jest udostępniony do wykorzystania w ramach dozwolonego użytku.

JOANNA KOSMACZEWSKA

Wielkopolska Wyższa Szkoła Turystyki i Zarządzania w Poznaniu

TURYSTYKA SOCJALNA JAKO NARZĘDZIE MINIMALIZOWANIA NEGATYWNYCH SKUTKÓW SEZONOWOŚCI W REGIONACH TURYSTYCZNYCH

Wprowadzenie

Mimo pewnych zawirowań w konsumpcji usług turystycznych w 2009 roku, jakie spowodował światowy kryzys gospodarczy, można bez wątpienia stwierdzić, że turystyka posiada istotne znaczenie dla całej gospodarki europejskiej. Czynniki determinujące jej rozwój, a także pozytywne i negatywne skutki z owego rozwoju wynikające, nie ograniczają się zazwyczaj do granic terytorialnych czy gospodarki wybranego państwa. Stąd zjawiska takie jak: sezonowość, nadmierna ekspansja turystyczna w sferze przyrodniczej i kulturowej czy terroryzm stanowią wspólny problem. Turystyka bowiem w dzisiejszej rzeczywistości to „organizm posiadający macki” rozrzucone po kontynencie (i nie tylko), między którymi musi zachodzić ciągła wymiana informacji, usług i towarów przy wykorzystaniu w kontaktach nowoczesnych technologii. Jakiegokolwiek próby izolacji kraju od tak zorganizowanej turystyki są jednoznaczne z rezygnacją z korzyści, jakie w sferze zatrudnienia i rozwoju gospodarczego ona przynosi. Dlatego też dofinansowanie podróży turystycznych przestaje ograniczać się jedynie do zapewnienia powszechnego dostępu do turystyki dla mieszkańców własnego kraju, ale staje się narzędziem kreowania popytu na dobra i usługi turystyczne w określonym miejscu i czasie, umożliwiając tym samym minimalizowanie sezonowości w regionach recepcji turystycznej.

1. Istota turystyki socjalnej

Rozwój turystyki socjalnej wynika z uznania powszechnego prawa, jakie posiada każdy człowiek do wolnego czasu, wypoczynku i rozwoju osobistego. Według Komisji Europejskiej „turystyka socjalna to działalność organizowana w niektórych państwach przez stowarzyszenia, spółdzielnie i związki zawodowe, której celem jest zapewnienie możliwości podróżowania jak największej liczbie osób, a w szczególności osobom należącym do najmniej uprzywilejowanych grup społeczeństwa”¹. Niestety definicja ta, podobnie jak próba określenia turystyki socjalnej przez BITS jako „wszelkie koncepcje i zjawiska związane z udziałem w turystyce grup społecznych o niskich dochodach, możliwe dzięki dokładnie określonym instrumentom socjalnym”² nie wyczerpuje istoty zagadnienia.

Jak pokazują przytoczone definicje, turystykę socjalną można definiować w sposób wąski, ograniczając jej beneficjentów do osób, które ze względu na niekorzystną sytuację finansową lub stan zdrowia same nie stałyby się uczestnikami wyjazdów turystycznych, lub w sposób nieco szerszy, gdzie poprzez turystykę socjalną organizator wypoczynku stara się kreować popyt na dobra i usługi turystyczne, a uczestnikami mogą być także pracownicy prywatnych zakładów pracy czy nawet mieszkańcy innych państw. Beneficjentami turystyki socjalnej stają się zaś nie tylko osoby korzystające z usług turystycznych, ale także podmioty owe usługi świadczące, a także miejsca recepcji turystycznej. Stąd też najpełniejsze definiowanie turystyki socjalnej uwzględnia następujące kryteria:

- wspomaganie uczestnictwa w turystyce (zwłaszcza grup mniej aktywnych turystycznie),
- uczestnikiem wyjazdu socjalnego może być każdy, kto spełni wymogi formalne stawiane przez podmiot współfinansujący/finansujący uczestnictwo w turystyce,
- sprzyjanie integracji lokalnej społeczności (mieszkaniec-mieszkaniec) i integracji turystów z lokalną społecznością (mieszkaniec-turysta),
- społeczny charakter działalności nie stanowi przeszkody dla konkurencyjności podejmowanych działań,
- korzyści z realizacji turystyki socjalnej przejawiają się w sferze społecznej i ekonomicznej oraz dotyczą nie tylko uczestników wyjazdu, ale także jej organizatorów, regionów turystycznych, a pośrednio także państwa.

Początkowo turystyka socjalna miała jedynie znaczenie społeczne, dopiero z czasem dostrzeżono w niej narzędzie kreowania popytu na dobra i usługi tury-

¹ *Różne koncepcje turystyki socjalnej: ewolucja podaży i popytu*, Komisja Europejska, XXIII Dyrekcja Generalna, Dział Turystyki 1993, w: *Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie turystyki socjalnej w Europie (2006/C 318/12)*, s. 2, dostępna na stronie www.eur-lex.europa.eu.

² *Ibidem*, s. 2.

styczne. Początków dotowania wyjazdów turystycznych należy upatrywać w realizowanych w pierwszej połowie XX wieku w Szwajcarii i Francji obozach sportowych, których uczestnikami była młodzież pochodząca ze słabiej sytuowanych rodzin, a inicjatorem wyjazdów były organizacje społeczne³. Jednak już po II wojnie światowej zaczął rozwijać się odmienny model turystyki socjalnej, w której rolę dofinansowania uczestnictwa w turystyce w znacznej części przejęło państwo. Tak realizowana turystyka socjalna miała miejsce w Polsce, ale także we Francji, Włoszech czy Hiszpanii. Lata 50. i 60. XX wieku to czas, gdy koordynowaniem turystyki socjalnej zajęły się specjalnie do tego celu powołane organizacje i stowarzyszenia. W 1963 roku powstało działające do dziś Międzynarodowe Biuro Turystyki Socjalnej (Bureau Internationale laTourisme Social – BITS)⁴. W Polsce w celu upowszechniania uczestnictwa w turystyce powstało m.in. PTTK, a zapewnienie wypoczynku klasie robotniczej stanowiło główne zadanie dla Funduszu Wczasów Pracowniczych. Obecnie turystyka socjalna jest różnie pojmowana w poszczególnych krajach, różne jest także zaangażowanie państwa w jej realizację. Wynika to m.in. z uwarunkowań historycznych i ideologicznych (w tym siły związków zawodowych) oraz poziomu rozwoju ekonomiczno-społecznego kraju.

Organizatorem wyjazdów turystycznych i/lub jednostką dotującą lub finansującą tę formę spędzania wolnego czasu mogą być m.in.:

- administracja rządowa, (np. Ministerstwo Edukacji Narodowej – wycieczki edukacyjne „Podróże historyczno-kulturowe w czasie i przestrzeni, dofinansowanie od 30 do 70%),
- stowarzyszenia (Towarzystwo Przyjaciół Dzieci),
- kluby, koła zainteresowań (sportowe, kulturalne),
- związki zawodowe,
- związki i organizacje wyznaniowe,
- fundacje (Fundacja „Mam Marzenie”),
- spółdzielnie konsumenckie (Włochy, Wielka Brytania),
- prywatne przedsiębiorstwa.

2. Beneficjenci turystyki socjalnej

Obecnie turystyka socjalna przestaje być postrzegana jedynie jako forma praktycznej realizacji powszechnego prawa do udziału w turystyce, a coraz częściej stanowi wykorzystywane w sposób świadomy narzędzie interwencyjnego lub długofalowego wspierania rozwoju (lub utrzymania na zadowalającym poziomie) tury-

³ *Ibidem*, s. 3.

⁴ M. Łazarek, R. Łazarek, *Gospodarka turystyczna*, Wyższa Szkoła Ekonomiczna, Warszawa 2002, s. 185.

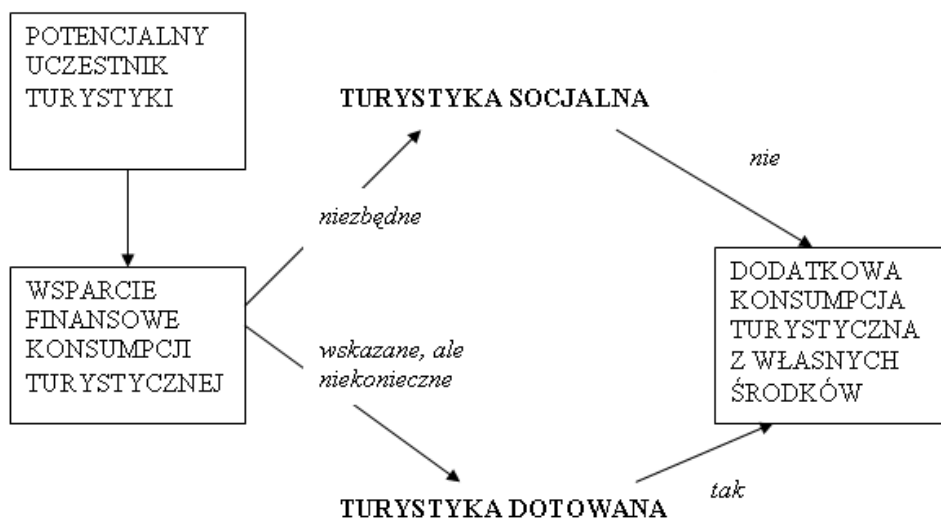
tyki w regionach, poszerzając tym samym listę jej beneficjentów. W dobie globalizacji korzyści z realizacji turystyki socjalnej wyszły już dawno poza grupę osób, które dzięki wsparciu finansowemu mogły stać się uczestnikami wyjazdów turystycznych.

W aktualnie realizowanym modelu turystyki socjalnej można bowiem wyróżnić cztery kategorie jej beneficjentów i są to:

- uczestnicy wyjazdu turystycznego,
- miejsce zamieszkania dotowanych uczestników wyjazdu turystycznego (społeczność, firmy) – tzw. miejsce emisji turystów,
- miejsce recepcji turystycznej (społeczność, firmy),
- państwo.

Jak już wcześniej wspomniano, uczestnikiem turystyki socjalnej może być każdy, kto spełni wymogi formalne, stawiane przez podmiot współfinansujący/finansujący uczestnictwo w turystyce. Tym samym zależnie od tego, kto dotuje wyjazd turystyczny, jego beneficjentem może być np. uczestnik pielgrzymki, zgrupowania sportowego, harcerz, a nawet pracownik Ministerstwa Obrony Narodowej korzystający bezpłatnie z bazy resortu. Być może należałoby w tym miejscu wyodrębnić pojęcie turystyki dotowanej, które zdaje się być szersze znaczeniowo od typowej turystyki socjalnej skierowanej do grup społecznych, które głównie ze względu na swoją sytuację finansową lub życiową (zły stan zdrowia własny lub bliskiej osoby) są mało aktywne turystycznie. W związku z tym najczęściej beneficjentami turystyki socjalnej (zgodnie z jej wąskim traktowaniem) są dzieci i młodzież wychowująca się w trudnych warunkach ekonomicznych i/lub społecznych, a także osoby niepełnosprawne oraz starsze. Ze względu na fakt, że przedmiotem rozważań jest wskazanie turystyki socjalnej jako narzędzia minimalizowania negatywnych skutków sezonowości, w dalszej części opracowania szczególna uwaga zostanie poświęcona seniorom.

Należy w tym miejscu podkreślić, że w odróżnieniu od uczestników turystyki dotowanej beneficjenci turystyki socjalnej bez odpowiedniego wsparcia nie staliby się uczestnikami turystyki. W pierwszym wspomnianym przypadku dofinansowanie lub sfinansowanie uczestnictwa w turystyce staje się bowiem swoistym narzędziem kształtowania popytu turystycznego wśród beneficjentów i nie stanowi warunku *sine qua non* ich uczestnictwa w turystyce. Wsparcie finansowe konsumpcji turystycznej osób, które stać na to, by aktywnie uczestniczyć w turystyce, może być jednak bodźcem do wydłużenia pobytu lub zwielokrotnienia odbywanych podróży, także poza sezonem turystycznym.

Rys. 1. Turystyka socjalna a turystyka dotowana

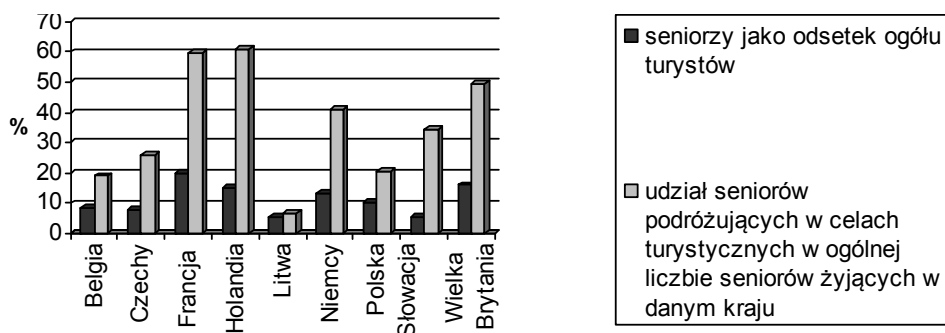
Źródło: opracowanie własne.

Jak szacuje Europejska Komisja Ekonomiczno-Społeczna, około 40% obywateli UE nie uczestniczy w turystyce. W Polsce w 2008 roku było to ok. 52%, przy czym wiadomo, że najrzadziej w wyjazdach turystycznych uczestniczą osoby mieszkające na wsi oraz żyjące głównie z niezarobkowych źródeł utrzymania⁵. Aż 43% społeczeństwa zadeklarowało bowiem, że nie uczestniczyło w wyjazdach urlopowo-wakacyjnych ze względu na niski poziom zamożności, zaś 6% Polaków jako powód rezygnacji z wyjazdu podało swój podeszły wiek⁶. Tymczasem w krajach wysoko rozwiniętych, gdzie seniorzy stanowią średnio 1/5 populacji, tworzą oni segment rynku, którym zainteresowani są nie tylko organizatorzy turystyki socjalnej, ale także działające na zasadach rynkowych prywatne biura podróży⁷. Biorąc pod uwagę niekorzystne dane statystyczne, wskazujące na dramatyczne tempo starzenia się społeczeństw, zwłaszcza w krajach wysoko rozwiniętych, należy założyć, że segment ten na przestrzeni najbliższych lat szybko nabierze znaczenia w kontekście rozwoju całej gospodarki turystycznej, gdyż – jak wskazują statystyki – już w chwili obecnej seniorzy stanowią od kilku do kilkunastu procent ogółu turystów.

⁵ *Diagnoza społeczna [2009]*, red. J. Czapiński, T. Panek, www.diagnoza.com, 5.10.2010.

⁶ Dane Instytutu Turystyki dostępne na stronie www.intur.com.pl.

⁷ J. Śniadek, *Konsumpcja turystyczna polskich seniorów na tle globalnych tendencji w turystyce*, „Gerontologia Polska”, tom 15, nr 1–2, s. 21–30, www.gp.viamedica.pl/darmowy-pdf.phtml?indeks=10&indeks_art=78.

Rys. 2. Uczestnictwo seniorów (≥ 65 lat) w turystyce w 2006 roku

Źródło: opracowanie własne na podstawie Eurostat (Ageing Characterises the Demographic Perspectives of the European Societies, Tourism Statistics Pocketbook).

Kolejną grupę beneficjentów turystyki socjalnej stanowi lokalna gospodarka oraz ludność miejsc emisji turystów, którym stwarza się możliwość uczestnictwa w współfinansowanych/finansowanych wyjazdach turystycznych. Bowiern – jak wskazują badania Instytutu Turystyki – wydatki Polaków przed podróżą w miejscu zamieszkania mogą wynosić od 33 do 51% wydatków turystycznych ogółem. Najwyższe wydatki przed podróżą w miejscu zamieszkania Polacy ponoszą w przypadku wyjazdów zagranicznych. Statystyczny Polak wydaje na podróż zagraniczną 2387 zł, z czego 1215 zł to wydatek ponoszony przed podróżą, a więc można założyć, że jest to kwota, która zasila lokalną gospodarkę w miejscu zamieszkania turysty. Ze względu na fakt, że turystyka socjalna zaczyna być traktowana także jako narzędzie kreowania popytu (na przykładzie hiszpańskiego programu – Europe Senior Tourism⁸), można szacować, że jeśli w programie weźmie udział 10 tys. Polaków, to krajowa gospodarka turystyczna zostanie zasilona dodatkowo kwotą około 12 mln zł. Można z dość dużą dozą prawdopodobieństwa założyć, że gdyby Polska nie została zakwalifikowana do wspomnianego programu, osoby obecnie biorące w nim udział nie stałyby się konsumentami usług turystycznych (zwłaszcza poza sezonem) lub ewentualnie skorzystałyby z krajowych podróży, wydając statystycznie na ten cel mniej, tj. 941 zł na podróż w wyjazdach długookresowych lub tylko 344 zł na podróż w przypadku wyjazdu krótkookresowego⁹.

Jednak korzyści z rozwijania turystyki socjalnej dla miejsca emisji turystów przejawiają się nie tylko w postaci wydatków turystycznych, których część pozosta-

⁸ Program Europe Senior Tourism obejmuje dotowane przez rząd Hiszpanii (i zainteresowane regiony) wyjazdy do Andaluzji i na Baleary – 10 tys. miejsc dla mieszkańców Polski dofinansowanych w wysokości 150 euro/osobę. W Polsce dystrybucją oferty zajmuje się osiem biur turystycznych. Szczegółowe informacje są dostępne na stronie www.europeseniortourism.eu.

⁹ Dane statystyczne dotyczące przeciętnych wydatków na podróż pochodzą ze strony Instytutu Turystyki i dotyczą 2008 roku, www.intur.com.pl.

je w miejscu zamieszkania, ale także w sferze społecznej i kulturowej. Turystyka może bowiem stanowić narzędzie budowania kapitału społecznego, i to zarówno w odniesieniu do osób będących uczestnikami wyjazdów turystycznych, jak i w kontekście społeczności poszczególnych destynacji.

Beneficjentami turystyki socjalnej w miejscach recepcji turystycznej są nie tylko przedsiębiorcy zajmujący się bezpośrednio obsługą ruchu turystycznego, ale także wiele firm z nimi współpracujących i działających w ich otoczeniu. Dodatkową korzyścią płynącą z rozwoju turystyki socjalnej dla miejsc recepcji turystycznej jest nie tylko sam dochód z turystyki, który w wielu regionach i tak jest możliwy do osiągnięcia, lecz możliwość jego ustabilizowania w czasie trwania całego roku, co najczęściej objawia się przekształcaniem sezonowych miejsc pracy w stałą formę zatrudnienia. Stabilność osiąganego dochodu nie pozostaje także bez wpływu na jakość życia mieszkańców miejsc recepcji turystycznej. Interwencyjne wspieranie rozwoju turystyki socjalnej w regionie powoduje bowiem nie tylko zachowanie miejsc pracy, dostępność mieszkańców do atrakcji udostępnionych dla turystów, także poza sezonem, ale może niwelować alienację i patologię społeczną.

W końcu beneficjentem turystyki socjalnej (w sposób bezpośredni lub pośredni) pozostaje państwo, choć nie zawsze jest ono instytucją dotującą uczestnictwo w turystyce. Korzyści bezpośrednie otrzymuje budżet państwa w postaci np. podatków od usług świadczonych na rzecz dotowanych turystów, korzyścią pośrednią są zaś oszczędności w wydatkach na zasiłki dla bezrobotnych. Korzyści z rozwijania turystyki socjalnej w aspekcie wspomnianych grup beneficjentów przedstawiono w tabeli 1.

3. Turystyka socjalna a sezonowość w regionach recepcji turystycznej

W miarę dostrzegania korzyści finansowych i społecznych, jakie leżą po stronie podażowej turystyki socjalnej, coraz mniejsze znaczenie ma fakt, kto staje się dotowanym uczestnikiem podróży, a dużo ważniejsze jest, by zachęcony turysta nabył określone dobra i usługi turystyczne w określonym miejscu i czasie. Turystyka socjalna może być zatem w tym przypadku traktowana jako narzędzie utrzymania odpowiedniego popytu turystycznego, szczególnie poza sezonem. Uczestnikami tak kreowanej turystyki socjalnej pozostają głównie seniorzy, bowiem, jak wskazują badania statystyczne, 37,5% Polaków w wieku powyżej 60 lat podejmuje podróże długookresową w okresie jesiennym¹⁰. Oferowanie usług po sezonie turystycznym gwarantuje najczęściej spokojne warunki do odpoczynku i zdecydowanie niższe ceny, a w przypadku seniorów cena, wykształcenie i status społeczny – to główne

¹⁰ H. Borne-Januła, *Aktywność turystyczna emerytów i rencistów w 2000 roku*, „Problemy Turystyki” 2001, nr 1–2, s. 33–46.

czynnikami wpływające na ich zachowania nabywcze.

Tabela 1

Beneficjenci wybranych programów z zakresu turystyki socjalnej

PROGRAM/ BENEFICJENCI	ANCV* FRANCJA	IMERSO HISZPANIA	INATEL** PORTUGALIA
UCZESTNICZY	7 mln osób/rok	1 mln/rok	55 tys./rok
MIEJSCA EMISJI TURYSTÓW	wydano granty wakacyjne o łącznej wartości 4,5 mln euro	brak danych	brak danych
MIEJSCA RECEPCJI TURYSTÓW	wakacyjne czeki realizu- je ponad 140 tys. pod- miotów	powstało ok. 10 tys. całorocz- nych miejsc pracy i 45 tys. miejsc pracy pośrednio zwią- zanych z istnieniem programu	powstało ponad 4 tys. miejsc pracy
PANSTWO	dochód ANCV: 1,2 biliona euro	koszt : 75 mln euro dochód : 125 mln euro	brak danych

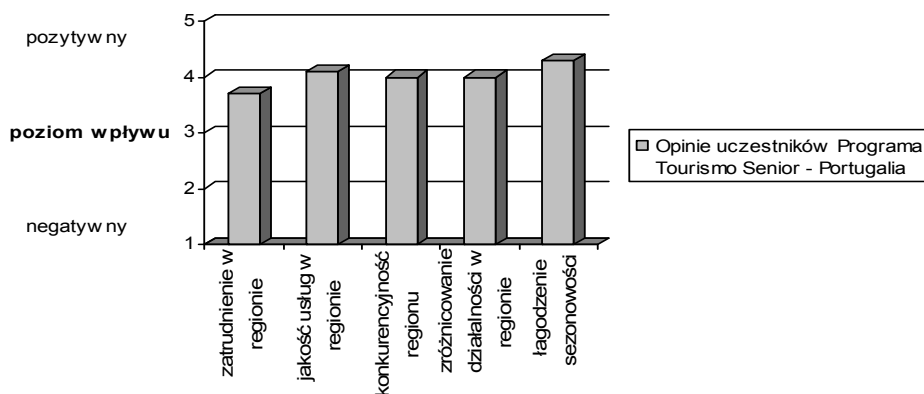
* Krajowa Agencja Czeków Wakacyjnych, **realizowane dwa programy: Programa Turismo Senior, Programa Saude e Termalismo Senior

Źródło: opracowanie własne na podstawie: *Opinia Europejskiego Komitetu Ekonomiczno-Społecznego w sprawie turystyki socjalnej w Europie (2006/C 318/12)*, s. 2, dostępna na stronie www.eur-lex.europa.eu oraz *Socio-cultural and economic impact of INATEL PROGRAMS for the senior tourism market in Portugal*, www.inatel.pt, www.ancv.com, *Calypso Awareness Building Meeting, Social Tourism and the Crisis: Impacts and Opportunities*, Malaga, Spain 2009.

Oczywiście w pierwszej kolejności podejmowane są próby wykreowania popytu na dobra i usługi turystyczne wśród rodaków. Przykładem jest chociażby realizowany od 1982 roku w Hiszpanii program IMERSO, którego celem jest poprawienie jakości życia seniorów, a także zahamowanie drastycznego spadku zatrudnienia poza sezonem. Z programu skorzystało już blisko 9 mln osób. Biorą w nim udział głównie podmioty świadczące usługi noclegowe i/lub żywieniowe, położone w regionach szczególnie narażonych na sezonowość. W turystyce zatrudnienie znajduje w Hiszpanii około 10,1% społeczeństwa, sam sektor zakwaterowania generuje zaś 196 tys. miejsc pracy, z czego tylko 60% zostaje utrzymane poza sezonem¹¹. Szacuje się, że dzięki funkcjonowaniu programu IMERSO w Hiszpanii powstało ok. 10 tys. całorocznych miejsc pracy i 45 tys. miejsc pracy pośrednio związanych z rozwojem turystyki poza sezonem. Podobny program realizowany w Portugalii umożliwia uczestnictwo w turystyce około 50 tys. seniorów rocznie, a na jego realizacji korzysta ponad 50 obiektów zbiorowego zakwaterowania, 30

¹¹ *European Forum of Social Tourism, Social Tourism and the Crisis, Impact of Opportunities*, Malaga, Spain 2009.

restauracji i ponad 460 firm zajmujących się obsługą programu, w tym dystrybucją usług turystycznych¹². Należy pokreślić fakt, że około 37% seniorów biorących udział w projekcie nigdy wcześniej nie korzystało ze zorganizowanego wypoczynku¹³. Bardzo pozytywnie oceniali oni także korzyści, jakie niesie ze sobą realizacja programu, zauważając nie tylko profity po stronie uczestników turystyki socjalnej, ale także po stronie regionu recepcji turystycznej.

Rys. 3. Korzyści wynikające z realizacji turystyki socjalnej dla seniorów (Programa Turismo Senior) w Portugalii, w opinii jej uczestników

Źródło: *Socio-cultural and economic impact of INATEL PROGRAMS for the senior tourism market in Portugal*, www.inatel.pt.

Jednak w dobie globalizacji i likwidowania formalności związanych z turystyką międzynarodową pojęcie „turysty dotowanego” zaczyna nabierać szerszego kontekstu. Innowacyjnym pomysłem w zakresie turystyki socjalnej jest bowiem dotowanie podróży turystycznych dla mieszkańców innych państw. Przykład programu Europe Tourism Senior finansowanego przez rząd Hiszpanii (50%) i miejsca recepcyjne (50%) (w tym przypadku Andaluzję i Baleary) pokazuje, że turystyka socjalna może być z powodzeniem traktowana jako narzędzie minimalizowania negatywnych skutków sezonowości w turystyce. Budżet programu na lata 2009–2010 wynosi 10 mln euro, a każde wydane 1 euro ma przynieść 1,5 euro zysku, co daje zwrot nakładów na poziomie 150%. Uczestnikami wyjazdów mogą być seniorzy (wiek 55+) wybranych 15 państw europejskich wraz z osobami towarzyszącymi (bez ograniczeń wiekowych). Dofinansowanie do wyjazdu 1 osoby wynosi 150 euro dla mieszkańców Polski, Węgier, Czech, Słowacji i 100 euro dla mieszkańców pozostałych krajów. W programie biorą udział 32 hotele kategorii 4* zlokalizowane

¹² *Ibidem*, s. 24.

¹³ *Socio-cultural and economic impact of INATEL PROGRAMS for the senior tourism market in Portugal*, www.inatel.pt, s. 10.

na Balearach i w Andaluzji, które łącznie przygotowały 80 tys. miejsc dla uczestników programu. Szacuje się, że w czasie trwania projektu (X.2009–V.2010)¹⁴ hotele sprzedadzą 500 tys. noclegów, czyli o 5,5% więcej niż zazwyczaj w tym okresie. Można prognozować, że sami tylko Polacy uczestniczący w programie wydadzą na Balearach i w Andaluzji blisko 3 mln euro¹⁵. Oczywiście realizacja programów z zakresu turystyki socjalnej przynosi także wiele niewymiernych korzyści dla regionu recepcji turystycznej, jak choćby: popularyzacja lokalnych produktów, rzemiosła, folkloru, co pomaga w budowaniu wizerunku i może stać się bodźcem do ponawiania wizyt.

Podsumowując powyższe rozważania, należy szczególnie podkreślić zmiany, jakie nastąpiły na przestrzeni czasu w sposobie pojmowania istoty turystyki socjalnej. Nie jest ona już tylko narzędziem upowszechniania dostępu do turystyki, ale pozwala w pewnym stopniu kreować popyt turystyczny w miejscu i czasie, zmniejszając tym samym np. negatywne skutki sezonowości dla regionu recepcji turystycznej. Jak wskazują przytoczone w artykule przykłady, uczestnikami tak realizowanej turystyki socjalnej (a być może turystyki dotowanej) pozostają najczęściej seniorzy.

SOCIAL TOURISM AS A TOOL TO MINIMIZE NEGATIVE EFFECT OF SEASONAL NATURE OF TOURISM IN TOURISTIC REGIONS

Summary

The paper shows, on the basis of social tourism programs implemented in Europe, that social tourism stops being viewed only as form of practical implementation of the common right to participate in tourism, but it more often is purposely being used as an intervention tool or a long-term tool supporting tourism development in different regions (or maintaining tourism on satisfactory level) which at the same time increases the number of its beneficiaries. Social tourism is becoming a tool for the creation of demand for tourist goods and services in a given time and place, which allows for minimizing the seasonality of tourism and its negative effects in touristic regions.

Translated by Joanna Kosmaczewska

¹⁴ Pierwotnie program miał działać do kwietnia, jednak ze względu na duże zainteresowanie został przedłużony do maja 2010.

¹⁵ Szacunki własne na podstawie (10 000 miejsc x 1172 zł (średnie wydatki wg IT) = 11720000:4,2 = 2790476,1.